

**Збірник наукових матеріалів
XXXVII Міжнародної науково-практичної
інтернет - конференції
*el-conf.com.ua***

«НАУКОВІ ПІДСУМКИ 2019 РОКУ»

09 грудня 2019 року

Частина 9

м. Вінниця

Наукові підсумки 2019 року, XXXVII Міжнародна науково-практична інтернет-конференція. – м. Вінниця, 09 грудня 2019 року. – Ч.9, с. 88.

Збірник тез доповідей укладено за матеріалами доповідей XXXVII Міжнародної науково-практичної інтернет - конференції «Наукові підсумки 2019 року», 09 грудня 2019 року, які оприлюднені на інтернет-сторінці el-conf.com.ua

Адреса оргкомітету:
21018, Україна, м. Вінниця, а/с 5088
e-mail: el-conf@ukr.net

Оргкомітет інтернет-конференції не завжди поділяє думку учасників. У збірнику максимально точно збережена орфографія і пунктуація, які були запропоновані учасниками. Повну відповідальність за достовірну інформацію несуть учасники, наукові керівники.

Всі права захищені. При будь-якому використанні матеріалів конференції посилання на джерела є обов'язковим.

Отже, усі умови для створення персоналізованого освітнього процесу виконано. У таких завданнях рівень складності відповідає індивідуальним особливостям студента, враховується рівень підготовки, раціоналізуються конкретні шляхи досягнення; підвищується мотивація учнів; знижується частка слухачів, відрахованих через неуспішність.

УДК 378.014.6:005.642.4(045)

Педагогічні науки

АНАЛІЗ ПРОБЛЕМАТИКИ УПРАВЛІННЯ ОСВІТНІМИ УСТАНОВАМИ

Каденко І.В.,

к. п. н., доцент кафедри природничих дисциплін

Черепанова О.П.,

студентка психолого-педагогічного факультету

Харківська гуманітарно-педагогічна академія

м. Харків, Україна

Світовий досвід свідчить, що управління закладами вищої освіти має засновуватися на визначальних принципах поваги до інституційної автономії та академічної свободи, відкритості й прозорості, суспільної відповідальності [15], що дає можливість освітянській еліті створювати ефективне педагогічне середовище для всіх учасників освітнього процесу.

Стратегічною метою управління закладами вищої освіти в реаліях сьогодення є введення країни в єдиний європейський освітньо-науковий простір для забезпечення сталого розвитку суспільства та підвищення конкурентоспроможності українських фахівців на світових ринках праці. Це стає реальним при дотриманні наукового бачення управлінських проблем на основі впровадження сучасних принципів, методів та функцій управління освітніми установами, пошуку інноваційних технологій, методик професійного навчання, тіснішого його поєднання з управлінською діяльністю закладів вищої освіти [8].

Домбровська С.М., досліджуючи проблему державного управління вищою освітою в умовах трансформаційних змін, стверджує, що потужність і структура

управляючої системи освітніх закладів залежить від обсягів роботи, яку вона призначена виконувати, а функцією управляючої системи є переробка інформації щодо функціонування та розвитку організації, тобто вирішення задач управління [10].

Враховуючи значимість управлінської складової в тематиці нашої роботи, нами розглянута сутність поняття «управління», зміст якого має певну специфіку. Поняття управління застосовується відносно різних процесів, які характерні як для живих так і технічних об'єктів, тому доцільним є виокремлення загальних рис управління. Найбільш доречним в цьому плані є визначення управління, як здатності цілісних динамічних утворень здійснювати цілеспрямовану перебудову своїх структур відповідно до змін умов внутрішнього та зовнішнього середовища існування, шляхом переробки інформації, що циркулює за принципом прямого і зворотного зв'язку між керуючо-підорядкованою системою [2]. Завдяки управлінню будь-яка система не тільки підтримує свою цілісність, а й оптимізує своє функціонування.

У західній теорії управління освітніми установами є чотири основні концепції управління: 1 – ґрунтується на критерії економічної ефективності освітньої установи; 2 – на критерії педагогічної ефективності; 3 – на критерії гнучкості; 4 – базується на критерії релевантності. В її основі – положення екзистенціалізму, діалектичного методу, критичного реалізму і теорії людських стосунків. У рамках цієї моделі освітня організація розглядається як цілісна система елементів, що взаємодіють у процесі управління якою фахівці спираються на свідомість і критичність суб'єктів, суперечливість і спільність цілей у контексті культурної релевантності [5]. Саме четверта модель є найбільш сучасною.

Російські науковці розглядають управління навчальним закладом як специфічну діяльність, в якій її суб'єкти за допомогою планування, організації, керівництва та контролю забезпечують організованість (інтегрованість) спільної діяльності учнів, педагогів, батьків, обслуговуючого персоналу та її спрямованість на досягнення освітніх цілей та цілей розвитку навчального закладу [3, 6, 7].

Немає єдності у поглядах на сутність управління і в українських науковців. Деякі зазначають, що управління – це діяльність, яка забезпечує планомірний і цілеспрямований вплив на управлінську систему з метою її максимального функціонування, інші розглядають управління як сукупність організаційних, методичних, кадрових та інших заходів, спрямованих на нормальне функціонування педагогічного процесу.

Дещо з іншої позиції сутність управління розглядають харківські науковці. Досліджуючи особливості управління школою, Пікельна В.С. розглядає управління як вплив на керовану систему з метою максимального її функціонування, спрямованого на досягнення якісно нових завдань за рахунок циклічно здійснюваних переходів у якісно новий стан [13].

Єльнікова Г.В., досліджуючи основи адаптивного управління, розглядає внутрішнє управління як цілеспрямовану активну взаємодію усіх учасників педагогічного процесу, спрямоване на упорядкування й переведення на більш високий рівень, що відповідає закономірностям, які визначають його розвиток і забезпечують одержання заданого результату в оптимальному варіанті [9].

Деякі науковці розглядають сутність управління через взаємопов'язані дії керуючої і керованої систем, спрямовані на узгодження спільної діяльності людей для досягнення поставленої мети [4]. Такий підхід розглядає узгодження спільних дій, що є одним із результатів управління, досягнення якого поряд із досягненням інших результатів може забезпечити ефективне досягнення мети навчального закладу.

Отже, використання взаємодії між об'єктами і суб'єктами педагогічного управління є більш обґрунтованим. Аналіз літературних даних свідчить, що педагогічне управління спирається з одного боку на дослідження соціальної психології управління, а з іншого на положення теорії соціального управління, педагогіки, основних галузей психології, економічної теорії, юридичної науки, що свідчить про широту його змісту.

В публікаціях Ю.В. Васильєва подана теорія «педагогічного управління», яка поки що не набула великого поширення [16]. Основні характеристики цієї теорії

такі: управління навчанням і вихованням як спроможність; порівняно з іншими видами управління в навчальному закладі (соціальне, економічне, правове) педагогічне управління має домінувати; об'єктом педагогічного управління є учні та колективи; поняття «педагогічне управління» ширше за поняття «управління освітою»; суб'єктами педагогічного управління є організатори освіти, вчителі, вихователі, батьки; мета управління навчально-виховним процесом – науковий опис особистості учня; етапи і методи управління – це активізація об'єкта управління, його залучення до діяльності, регулювання діяльності учнів і вчителів, координація їхньої діяльності та контроль за нею. Ця теорія фактично ставить знак рівності між управлінням навчанням і вихованням, тому що як головний його об'єкт розглядає учня, а як суб'єкт – вчителя, батьків.

Автор Нестерова О. В., пропонуючи модель управління навчальним закладом з метою розвитку обдарованості учнів, відзначає, що систему управління навчальним закладом можна назвати ефективною та результативною лише за умови систематизації та аналітичної діяльності управлінської структури, методичних об'єднань, належного контролю за позитивною мотивацією учнів і вчителів. Запропонована автором «горизонтальна» модель зменшує контрольно-наглядову функцію адміністрації, що стає не контролером, а менеджером. Автор доводить, що функції учасників навчально-виховного процесу реалізуються паралельно, одночасно, вони взаємопов'язані між собою та рівноправні у смисловій, «горизонтальній» моделі управління [12].

Ціла плеяда авторів відмічає, що для ефективного управління закладом освіти велике значення має креативність керівника. Саме комплекс приватних пізнавальних і особистісних якостей керівника безпосередньо й значно впливають на реалізацію головних функцій управління. Автори відмічають, що професійний успіх педагогічного колективу може бути досягнутий лише за умови впровадження креативної парадигми інноваційного менеджменту [11, 14, 1].

Науковцями [Черненко Н. М.](#) та Вороненко О. В., в ході дослідження управління закладами вищої освіти у сучасних умовах, встановлено, що у вітчизняних освітніх закладах недостатньо уваги приділяється процесам

управління ризиками, зокрема плануванню, ідентифікації й якісному аналізу ризиків, системному розумінню взаємозв'язку між різними видами ризиків і методами їх обробки, не повною мірою застосовується координація функцій між зниженням ризиків та їх фінансуванням, під час прийняття стратегічних рішень не завжди враховуються ймовірні ризики, не проводиться внутрішній аудит з метою отримання всебічного аналізу діяльності. Предметом подальших наукових досліджень убачаються питання розробки методології управління ризиками та впровадження системи внутрішнього контролю у вищих навчальних закладах, що спрямовуватимуться на забезпечення якості освіти у навчальному закладі на засадах ризик-менеджменту [17].

Отже, питання розробки концепції управління навчальним закладом, яка б найбільш повно відображала сутність цього явища і найбільш природно синтезувала в собі досягнення вітчизняної і зарубіжної теорії і практики управління, залишається відкритим, що підтверджує перспективність подальших наукових розвідок у цьому напрямку.

Література:

1. Атаманчук Ю. М. Управління навчальним закладом освіти. *Збірник наукових праць. Педагогіка*. 2011. Вип. 9. № 3. С. 8-11.
2. Афанасьев В. Г. Человек в управлении обществом. М. : Политиздат, 1997. 382 с.
3. Березняк Е. С. Руководство современной школой. М. : Педагогика, 1983. 197 с.
4. Бондарь В. И. Управленческая деятельность директора школы: дидактический аспект. К. : Рад. школа, 1958. 201 с.
5. Вербицкий В. В. Сутність управління навчальним закладом. *Вісник Луганського національного університету імені Тараса Шевченка. Педагогічні науки*. Луганськ: РВВ ЛНУ імені Тараса Шевченка, 2010. Вип. 21. С. 24-28.
6. Веснин В. Р. Основы менеджмента. М. : Экономика, 1996. 471 с.
7. Внутришкольное управление: Вопросы теории и практики. Под ред. Г.И. Шаповой. М. : Педагогика, 1991. 395 с.

8. Домбровська С. М. Державне управління вищою освітою в умовах трансформаційних змін : [монографія] Х. : Оберіг, 2010. 176 с.
9. Єльнікова Г. В. Основи адаптивного управління. Харків : Основа, 2004. 121 с.
10. [Клименюк М. М.](#), Кочарян І. С., Безус А. М. Оцінка складності системи управління вищим навчальним закладом. [Науковий вісник Академії муніципального управління. Серія : Економіка](#). 2013. Вип. 1. С. 7-13.
11. Назаренко Л. М. Вплив креативності на ефективність управління навчальним закладом. *Педагогічний альманах*. 2014. Вип. 22. С. 245-249.
12. Нестерова О. В. До моделі управління навчальним закладом у розвитку обдарованості учнів. *Освіта та розвиток обдарованої особистості*. 2014. № 12 (31). С. 20-23.
13. Пікельна В. С. Управління школою. Харків : Основа, 2004. 112 с.
14. Рожнова Т. Є. Модель управління вищим навчальним закладом на засадах інноваційних технологій. *Вісник Житомирського державного університету. Педагогічні науки*. 2013. Вип. 3 (69). С. 145-150.
15. [Ромін А. В.](#) Інноваційні технології державного управління вищим навчальним закладом у системі ДСНС України. [Держава та регіони. Сер. : Державне управління](#). 2013. № 3. С. 26-30.
16. Управление современной школой: Пособие для директора школы Под ред. М.Поташника. М. : АПП ЦНГП, 1992. 427 с.
17. [Черненко Н. М.](#), Вороненко О. В. Управління вищим навчальним закладом у сучасних умовах. [Наука і освіта](#). 2016. № 4. С. 25-29.